

La tribuna

Samarra, un impulsor del camí cap a l'Estat de dret

L'estudi de dret i ciència política de Maurice Duverger va tenir un gran impacte en l'àmbit polític andorrà

JAUME
Bartumeu

Poques hores després que el 16 de març assistíssim al funeral del polític andorrà **Joan Samarra Vila**, llegia al setmanari *El Temps* un article de **Joan Francesc Mira** sota la rúbrica *El temps que corre*. **Mira** feia una reflexió sobre la importància pels pobles, pels països, de ser percebuts com a una realitat. L'autor de l'article citava al periodista i escriptor polonès **Ryszard Kapuscinski**, mort ara fa deu anys, que defensava la necessitat d'indagar, de comprovar i escriure perquè, en cas contrari ho perdem tot, no sabem, no existim: «No sabem, i darrere d'aquest no saber s'estén el territori de la ignorància. De la ignorància, és a dir, de la inexistència...» afirmava el periodista polonès.

Coincideixo amb **Joan Francesc Mira** en pensar que una gent, un poble, una nació, que ha perdut la memòria, que no recorda el que ha estat i que ha fet en la història remota o recent, i que per tant no sap ni què és ni qui és, pot acabar suposant o pensant que no és res.

Per això em sembla important fer un breu recordatori de la visió política d'Estat, progressista en el sentit de voler i buscar la reforma de les institucions andorranes, de **Joan Samarra**. I fer-la a partir d'una actuació al meu entendre cabdal, en el procés que va portar a la Constitució del 1993.

Per recular una mica i recuperar la perspectiva, que és l'única manera de saber quin sentit té el camí, voldria recordar la situació política d'Andorra l'any 1980.

El 28 d'octubre del 1977 i el 16 de gener del 1978 s'havien celebrat unes consultes populars en les quals les andorranes i els andorrans havíem pogut votar diverses propostes de reforma institucional.

Sense entrar ara a comentar-les

penso poder dir que el resultat de les consultes assenyalava clarament una voluntat reformista i una també clara derrota de les propostes conservadores o immobiliàries.

Arreu del país, però especialment a Andorra la Vella –no ho dic pas per parroquialisme– s'anava obrint camí una voluntat ferma de portar el procés de reforma de les institucions fins a la creació d'un estat de dret. **Joan Samarra** parlava sovint d'acabar amb feudalismes i vassallatges. Altres parlàvem d'acabar amb el paternalisme autoritari dels serveis dels Coprínceps.

Coincidíem en la defensa de la consolidació d'un estat de dret que establís la separació de poders necessària per a fer viure una democràcia representativa. I volíem modificar el sistema electoral de designació dels membres del Consell General.

Defensàvem passar a l'elecció de tot el Consell General mitjançant una llista única nacional i la distribució dels escons amb una llei electoral proporcional.

Després d'aquelles consultes populars el Consell General havia encomanat el 15 de setembre del 1979 a un professor universitari de Viena, **Karl Zemanek**, un informe jurídic sobre l'estatut internacional d'Andorra.

L'INFORME, que va arribar a Andorra l'any 1980, es va convertir en una eina que empraven sectors andorrans conservadors, amb el vist i plau de la Mitra, per argumentar que França, el copríncep francès, mai no acceptaria una reforma que comportés l'accés de l'Estat andorrà a l'àmbit de les relacions exteriors.

Era una curiosa defensa de la teoria, que efectivament mantenia aleshores el Quai d'Orsay, el Ministeri d'Afers Exteriors francès, que el president de la República Francesa no podia ser alhora cap d'Estat d'una Andorra amb personalitat internacional i seient a Nacions Unides.

A Andorra la Vella no compartíem aquella anàlisi conservadora, que tancava el camí cap a la Constitució si no volíem defensar un règim republicà, és a dir sense coprínceps,

COMÚ D'ANDORRA LA VELLA

Considerava de justícia recordar i agrair públicament l'important aportació que, des de la discreció i l'andorranitat, va tenir Samarra

que **Zemanek** apuntava com alternativa.

En aquest escenari va sorgir la idea de consultar un eminent jurista francès, **Maurice Duverger**, per disposar d'un informe que vingués a demostrar que era possible avançar cap a la sobirania plena del poble andorrà sense haver de trencar la relació històrica amb el copríncep francès.

Joan Samarra cònsol d'Andorra la Vella ho va veure indispensable i va compartir amb el Consell de Comú de la capital la necessitat d'encapçalar aquell encàrrec que, òbviament, la majoria del Consell General no hauria vist amb bons ulls ja que es contraposava als plantejaments del professor **Zemanek**.

Joan Samarra ens va encomanar a **Francesc Cerqueda**, que havia estat conseller general per Andorra la Vella, i a mi mateix de trobar el contacte amb el professor **Duverger** i demanar-li un estudi de dret i ciència política sobre la reforma de les institucions andorranes. Fou per mi un veritable privilegi poder acompanyar **Francesc Cerqueda** a París i entrevistar-nos amb el professor **Duverger**, que va acceptar l'encàrrec.

L'estudi del professor francès es va començar així durant la darrera etapa de la presidència de **Valery Giscard d'Estaing** i fou enllestit en el mes de maig del 1981, en el moment que **François Mitterrand** aconseguia fer realitat l'alternança a la presidència de la República Francesa.

El mes de juny vam tornar a pujar a París, aquesta vegada amb el cònsol **Joan Samarra** al capdavant, per a rebre de mans del professor **Duverger** el seu informe.

El Comú d'Andorra la Vella el va fer traduir al català i va decidir fer-ne una edició que fou enviada a les electores i electors.

La presentació d'aquella publicació, el juny de 1981, deia així:

«Seguint la seva línia d'actuació públicament manifestada en diverses ocasions, i en compliment dels compromisos polítics agafats davant del poble en el decurs dels darrers anys, el Comú d'Andorra la Vella ha encarregat la realització del present estudi amb la voluntat de contribuir a la recerca de solucions constructives que permetin aconseguir una nova estructuració institucional que reuneixi al seu entorn la més ampla majoria possible del poble andorrà.»

L'estudi del professor **Maurice Duverger** va tenir un gran impacte en l'àmbit polític andorrà i també en els serveis del copríncep francès a París. Estic fermament convençut –i no sóc pas l'únic a pensar-ho– que l'informe **Duverger** va obrir el camí a l'acceptació per part de Quai d'Orsay d'una evolució constitucional. Evolució que, òbviament, fou decidida i quan calgué ordenada pel copríncep **François Mitterrand**.

He de dir que en més d'una ocasió l'any 1992 quan tornava a casa tard després de les llargues, intenses i sovint força tenses sessions i reunions del procés constituent havia agafat l'informe **Duverger** rellegint-lo i repassant les anotacions que hi tenia. Sempre hi vaig trobar bons arguments per l'endemà.

He volgut fer aquest breu repàs històric perquè considerava de justícia recordar i agrair públicament l'important aportació que, des de la discreció i l'andorranitat, l'any 1981 va tenir **Joan Samarra Vila**, cònsol d'Andorra la Vella en l'articulació dels arguments que, deu anys després, consellers generals dels procés constituent vàrem defensar. ≡

President de Socialdemocràcia i Progrés d'Andorra